

Analiza efektywności działań podejmowanych na rzecz rozwoju umiejętności pracowników MŚP

Część nr 1 - Raport dot. realizacji dolnośląskiego PSF

Projekt „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych, w Województwie Dolnośląskim” finansowany w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, w Komponente A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”, jako inwestycja A3.1.1 „Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie”.

Spis treści

Słownik pojęć.....	3
1. Wprowadzenie.....	4
Co to jest PSF?.....	5
PSF na Dolnym Śląsku – informacje ogólne.....	6
2. Analiza udzielonego wsparcia finansowanego na usługi rozwojowe w ramach 2 edycji projektu „Partnerstwo na rzecz rozwoju dolnośląskich MMŚP i ich pracowników”	11
3. Wnioski.....	20
4. Rekomendacje.....	22
Spis tabel i wykresów	24
Załącznik nr 1 – Usługi rozwojowe wg. podkategorii tematycznych.	25
Załącznik nr 1 – Usługi rozwojowe w latach 2017-2022.....	26

Słownik pojęć

1. **BUR** – internetowy rejestr usług rozwojowych prowadzony w formie systemu teleinformatycznego przez Administratora BUR. BUR w szczególności umożliwi prowadzenie, na podstawie art. 6aa ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Dz. U. z 2023 r. poz. 462, z późn. zm.) rejestru podmiotów (Dostawców Usług) zapewniających należyte świadczenie usług rozwojowych, współfinansowanych ze środków publicznych. Szczegółowe zasady funkcjonowania BUR określa rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie rejestru podmiotów świadczących usługi rozwojowe (Dz. U. z 2023r. poz. 1686);
2. **Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)** – przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników i których roczny obrót nie przekracza 50 milionów EUR, lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 milionów EUR.
3. **Podmiotowy System Finansowania (PSF)** – system dystrybucji przez operatora (tj. beneficjenta, w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy wdrożeniowej) środków EFS+ przeznaczonych na wspieranie rozwoju umiejętności/kompetencji lub nabywanie kwalifikacji pracodawców, przedsiębiorców i ich pracowników oraz osób dorosłych uczących się z własnej inicjatywy, oparty na podejściu popytowym z wykorzystaniem BUR, wdrażany w ramach programów regionalnych. Podejście popytowe to mechanizm dystrybucji środków EFS+ dający możliwość samodzielnego wyboru usług rozwojowych przez użytkownika oraz odpowiadający na indywidualne potrzeby rozwojowe danego użytkownika;
4. **Przedsiębiorstwo wysokiego wzrostu** – przedsiębiorstwo o największym potencjale do generowania nowych miejsc pracy w regionie w porównaniu do innych przedsiębiorstw, tj. wykazujące w okresie ostatnich trzech lat średnioroczny przyrost przychodów o 20% i więcej.
5. **Usługa rozwojowa** – usługa mająca na celu nabycie, potwierdzenie lub wzrost wiedzy, umiejętności lub kompetencji społecznych przedsiębiorców lub ich pracowników, w tym przygotowująca do uzyskania kwalifikacji, lub pozwalająca na ich rozwój.

1. Wprowadzenie

Raport realizowany jest w ramach projektu systemowego pn. *„Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych, w Województwie Dolnośląskim”*. Projekt ten jest finansowany w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, w Komponentcie A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”, jako inwestycja A3.1.1 „Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie”. Liderem Projektu jest Województwo Dolnośląskie / Urząd Marszałkowski. Partnerami projektu są Politechnika Wrocławska i Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG S.A. Realizatorami są: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy i Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Raport składa się z dwóch części. Część pierwsza, obejmuje analizę i interpretację danych dotyczących udzielonego wsparcia finansowanego na usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw i pracowników tych przedsiębiorstw w ramach regionalnego Podmiotowego Systemu Finansowania w latach 2017-2022. Natomiast część druga będzie dotyczyła wykonania aktualnego badania ankietowego wśród przedsiębiorców mającego na celu ukazanie zapotrzebowania pracodawców na kształcenie w edukacji formalnej i poza edukacją formalną.

Pierwsza część raportu będąca przedmiotem niniejszego opracowania, skupia się na analizie danych pozyskanych z realizacji regionalnego Podmiotowego Systemu Finansowania w latach 2017-2022. Źródłem danych są zapisy na usługi rozwojowe w BUR dokonywane przez przedsiębiorców, w tym dla swoich pracowników, które zostały udostępnione przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) – Administratora Bazy Usług Rozwojowych.

Głównym celem przeprowadzonej analizy jest:

- zidentyfikowanie i porównanie potrzeb przedsiębiorców w latach 2017-2022 na podstawie wybieranych przez nich usług rozwojowych w BUR;
- określenie rekomendacji w zakresie kierunku działań mających efektywne wykorzystanie kształcenia dolnośląskich kadr.

Pozyskane dane z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – administratora Bazy Usług Rozwojowych, stanowią źródło danych na temat tego czy dolnośląscy przedsiębiorcy korzystali z dostępnego wsparcia systemowego; jaki rodzaj i temat usług rozwojowych cieszył się największym zainteresowaniem wśród przedsiębiorców i ich pracowników. Istotą tego typu projektów jest zastosowanie mechanizmu popytowego systemu finansowania, który z zasady gwarantuje przedsiębiorcy samodzielnie decydować o wyborze usług rozwojowych odpowiadających na jego indywidualne potrzeby. Wybór ten dotyczy w szczególności zakresu merytorycznego,

rodzaju, formy, miejsca, terminu realizacji, ilości godzin jak i wartości usług. W województwie dolnośląskim, system ten został oparty na refundacji co oznacza, że przedsiębiorca opłaca najpierw całość usługi z własnych środków a następnie ubiega się o zwrot części jej kosztów.

Wyrażamy nadzieję, że prezentowane wyniki okażą się interesujące oraz użyteczne dla Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji, jak również wszystkich osób zainteresowanych tematyką kształcenia pozaformalnego.

Co to jest PSF?

Podmiotowy System Finansowania (dalej, jako PSF) to system dystrybucji przez operatora środków finansowych EFS przeznaczonych na wspieranie rozwoju kompetencji lub nabywanie kwalifikacji przez przedsiębiorców i ich pracowników, który oparty jest na podejściu popytowym z wykorzystaniem Bazy Usług Rozwojowych. Co do zasady podejście popytowe gwarantuje przedsiębiorcy samodzielny wybór usług rozwojowych spośród usług akredytowanych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości dostawców usług.

PSF w perspektywie finansowej 2014-2020 był wdrażany w ramach projektów wybranych do dofinansowania w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych w jednym z trybów przewidzianych w art. 38 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych tj. w trybie konkursowym. Wsparcie udzielane w ramach projektu formułowały Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze przystosowania przedsiębiorców i pracowników do zmian na lata 2014-2020.

Koncepcja PSF zakładała zastosowanie preferencji w poziomie dofinansowania usługi rozwojowej jeśli wsparcie w ramach projektu PSF było skoncentrowane w szczególności na:

- a) pracownikach w wieku 50 lat lub więcej;
- b) pracownikach o niskich kwalifikacjach – tj. posiadających wykształcenie na poziomie do ISCED 3 włącznie, zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją
- c) Standardów Edukacyjnych ISCED 2011 (UNESCO);
- d) przedsiębiorstwach wysokiego wzrostu;
- e) przedsiębiorcach, którzy uzyskali wsparcie w postaci analizy potrzeb rozwojowych lub planów rozwoju w ramach Działania 2.2 PO WER;
- f) usługach rozwojowych kończących się zdobyciem lub potwierdzeniem kwalifikacji, o których mowa w art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, zarejestrowanych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji oraz posiadających nadany kod kwalifikacji;

- g) przedsiębiorcach prowadzących działalność gospodarczą na terenie miast średnich¹ oraz miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze².

W Wytycznych zdefiniowano podstawowy poziom dofinansowania kosztów pojedynczej usługi rozwojowej (np. usługi doradczej lub szkoleniowej rozumianej jako jedna zamknięta forma wsparcia) lub poziom dofinansowania wartości jednego bonu (w systemie bonowym), który wynosił nie mniej niż 50% kosztów kwalifikowalnych usługi rozwojowej. Nadano także uprawnienia dla Instytucjom Zarządzającym RPO do określenia wyższego poziom dofinansowania usługi rozwojowej, w odniesieniu do:

- a) branż, sektorów, typów działalności, wielkości przedsiębiorstwa, miejsca prowadzenia działalności gospodarczej, kategorii pracowników, których wsparcie jest szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji celów polityki regionalnej,
- b) grup docelowych i usług rozwojowych, o których mowa w akapicie powyżej litera a – g,
 - przy czym maksymalny poziom dofinansowania kosztów pojedynczej usługi rozwojowej nie mógł przekroczyć 80% kosztów kwalifikowalnych tej usługi.

Udzielane wsparcie w projektach PSF było na podstawie rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013, rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1073, z późn. zm.).

PSF na Dolnym Śląsku – informacje ogólne

W województwie dolnośląskim, Podmiotowy System Finansowania był finansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej – Europejskiego Funduszu Społecznego, Osi Priorytetowej 8 Rynek pracy, Działania 8.6 Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców z sektora MMŚP.

¹ Przez miasta średnie należy rozumieć miasta powyżej 20 tys. mieszkańców, z wyłączeniem miast wojewódzkich lub mniejsze, z liczbą ludności 15-20 tys. mieszkańców będące stolicami powiatów. Lista miast średnich wskazana jest w załączniku nr 1 do dokumentu „Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze” opracowanego na potrzeby Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”.

² Miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze to miasto zidentyfikowane, jako jedno z miast średnich w największym stopniu tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Lista miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze wskazana jest w załączniku nr 2 do dokumentu „Delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze” opracowanego na potrzeby Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 pełnił Zarząd Województwa Dolnośląskiego. Instytucja Zarządzająca pełniła rolę Instytucji Organizującej konkurs wniosków o dofinansowanie projektów w ramach działania 8.6 RPO WD. W perspektywie finansowanej 2014-2020 odbyły się dwa konkursy i tym samym zrealizowane zostały dwie projekty:

1. *„Partnerstwo na rzecz rozwoju dolnośląskich MŚP i ich pracowników”*, numer umowy RPDS.08.06.00-02-0004/16-02. Termin realizacji projektu: od: 01-11-2016 do: 31-07-2019. Wartość projektu 43 524 945,59 zł, w tym dofinansowanie 36 996 022,79 zł.

Osiągnięte wskaźniki produktu:

- Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie: 2 239,
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie: 6 982,
- Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie: 2 053,
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie: 996.

Osiągnięte wskaźniki rezultatu:

- Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie: 2 136,
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu: 6 483.

2. *„Partnerstwo na rzecz rozwoju dolnośląskich MŚP i ich pracowników - Edycja II”*, numer umowy RPDS.08.06.00-02-0001/18-02. Termin realizacji projektu: od: 01-08-2019 do: 30-04-2022. Wartość projektu 37 691 244,27 zł, w tym dofinansowanie 32 000 391,64 zł.

Osiągnięte wskaźniki produktu:

- Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie: 1 790,
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie: 4 662,
- Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie: 1 843,
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie: 581.

Osiągnięte wskaźniki rezultatu:

- Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie: 1 730,
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu: 4 575.

Oba Projekty były realizowane w partnerstwie sześciu podmiotów: Agencji Rozwoju Regionalnego ARLEG S.A.; Dolnośląskiej Agencją Współpracy Gospodarczej Sp. z o. o.; Karkonoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.; Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.; Agencji Rozwoju Regionalnego AGROREG S.A. i Dolnośląskiego Parku Innowacji i Nauki S.A.

Grupą docelową były wyłącznie mikro, małych i średnich przedsiębiorców, spełniające kryteria określone dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (dalej jako MŚP) w art. 2 załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 oraz ich pracowników. Z projektów wyłączone były duże przedsiębiorstwa, w tym podmioty, które miały powiązania z podmiotami publicznymi powyżej 25%. Z projektu nie mogły także korzystać indywidualne osoby. Pracownicy korzystający usług byli delegowani na nie przez pracodawców i z jego inicjatywy.

Finansowanie usług rozwojowych odbywało się z wykorzystaniem systemu refundacji połączonej z promesą co oznaczało, że przedsiębiorca najpierw płacił za usługę z własnych środków finansowanych, a następnie ubiegał się zwrot części kosztów po jej zakończeniu i rozliczeniu się z Operatorem.

Wartość dofinansowania w okresie realizacji projektu dla jednej umowy o przyznaniu wsparcia, wynosiła maksymalnie 25.000,00 zł. W obu projektach przedsiębiorca mógł skorzystać tylko raz ze wsparcia w ramach projektu. Oznaczało to, że jedno przedsiębiorstwo mogło zrealizować jedną umowę o przyznaniu wsparcia w danym projekcie. Jednakże umowa ta mogła dotyczyć wielu różnych usług realizowanych dla różnych pracowników u różnych Dostawców usług, bądź takiej samej usługi rozwojowej skierowanej do wielu pracowników. W projekcie finansowano także tzw. usługi zamknięte, które były spersonalizowane pod kątem potrzeb danego przedsiębiorcy i jego pracowników. Z takich usług mogły skorzystać tylko konkretne osoby bądź konkretny podmiot.

Maksymalna wartość dofinansowania usług rozwojowych dla jednego przedsiębiorcy i/lub jednego pracownika wydelegowanego przez przedsiębiorcę wynosiła 5.000,00 zł netto, bez względu na ich ilość, wartość i poziom wsparcia.

W pierwszej edycji, kwalifikowanymi pracownikami były jedynie osoby zatrudnione na umowę o pracę. W drugiej edycji projektu, rozszerzono definicję pracownika o osoby świadczące usługi na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23

kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło.

Maksymalny poziom dofinansowania kosztów jednostkowej usługi rozwojowej wynosił 80% jej kosztów, pozostałą część przedsiębiorca ponosił z własnych środków.

<p>Podstawowa wartość dofinansowania usługi rozwojowej wynosi 50%.</p> <p>Zwiększony poziom dofinansowania obowiązywał, gdy przedsiębiorstwo spełniało, co najmniej jedno z następujących kryteriów:</p>	
I edycja	II edycja
<p><i>80%</i>, gdy w ramach umowy o udzielenie wsparcia uczestnikami usług rozwojowych będą, w co najmniej 50% osoby z niepełnosprawnościami oraz/lub osoby powyżej 50 roku życia oraz/lub osoby o niskich kwalifikacjach,</p> <p><i>80%</i>, gdy usługa rozwojowa kończy się nabyciem i/lub potwierdzeniem kwalifikacji zarejestrowanych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji,</p> <p><i>70%</i>, gdy prowadzi działalność przyczyniającą się do rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa wskazanych w załączniku do Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020, znajdującej się pod adresem: http://www.innowacje.dolnyslask.pl/images/attachments/aktualizacja_rsi/rsi.pdf,</p>	<p><i>80%</i>, gdy w ramach umowy o udzielenie wsparcia uczestnikami usług rozwojowych będą, w co najmniej 50% osoby z niepełnosprawnościami oraz/lub osoby powyżej 50 roku życia oraz/lub osoby o niskich kwalifikacjach,</p> <p><i>80%</i>, gdy usługa rozwojowa kończy się nabyciem i/lub potwierdzeniem kwalifikacji zarejestrowanych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji,</p> <p><i>80%</i>, jeżeli przedsiębiorca prowadzi działalność w obszarze B+R współfinansowaną ze środków publicznych lub własnych na podstawie prowadzonej dokumentacji księgowej</p> <p><i>80%</i>, gdy przedsiębiorca prowadzi działalność przyczyniającą się do rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa wskazanych w załączniku do Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020,</p> <p><i>70%</i>, gdy przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą na terenie miast średnich: Bielawa, Bolesławiec, Dzierżoniów, Głogów, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kłodzko, Legnica, Lubań, Lubin, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Polkowice, Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych, Ząbkowice Śląskie, Zgorzelec, Złotoryja,</p>

70%, gdy jest mikro lub małym przedsiębiorstwem,

70%, gdy jest przedsiębiorstwem wysokiego wzrostu,

60%, gdy prowadzi działalność w sektorze określonym, jako biały lub zielony sektor zgodnie z wynikami badania *Analiza zapotrzebowania na wsparcie w zakresie tworzenia białych i zielonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim*, znajdującej się pod adresem: <http://rpo.dolnyslask.pl/analiza-zapotrzebowania-na-wsparcie-w-zakresie-tworzenia-bialych-i-zielonych-miejsc-pracy-w-wojewodztwie-dolnoslaskim/> ,

60%, gdy usługami rozwojowymi zostaną objęci pracownicy wykonujący prace w ramach białych lub zielonych zawodów określonych w badaniu pn. *Analiza zapotrzebowania na wsparcie w zakresie tworzenia białych i zielonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim*, znajdującej się pod adresem: <http://rpo.dolnyslask.pl/analiza-zapotrzebowania-na-wsparcie-w-zakresie-tworzenia-bialych-i-zielonych-miejsc-pracy-w-wojewodztwie-dolnoslaskim/>.

70%, gdy przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą na terenie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze: Bielawa, Bolesławiec, Dzierżoniów, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kłodzko, Lubań, Nowa Ruda, Świebodzice, Wałbrzych, Ząbkowice Śląskie, Zgorzelec, Złotoryja,

70%, gdy jest mikro lub małym przedsiębiorstwem,

70%, gdy jest przedsiębiorstwem wysokiego wzrostu,

60%, gdy prowadzi działalność w sektorze określonym, jako biały lub zielony sektor zgodnie z wynikami badania *Analiza zapotrzebowania na wsparcie w zakresie tworzenia białych i zielonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim*,

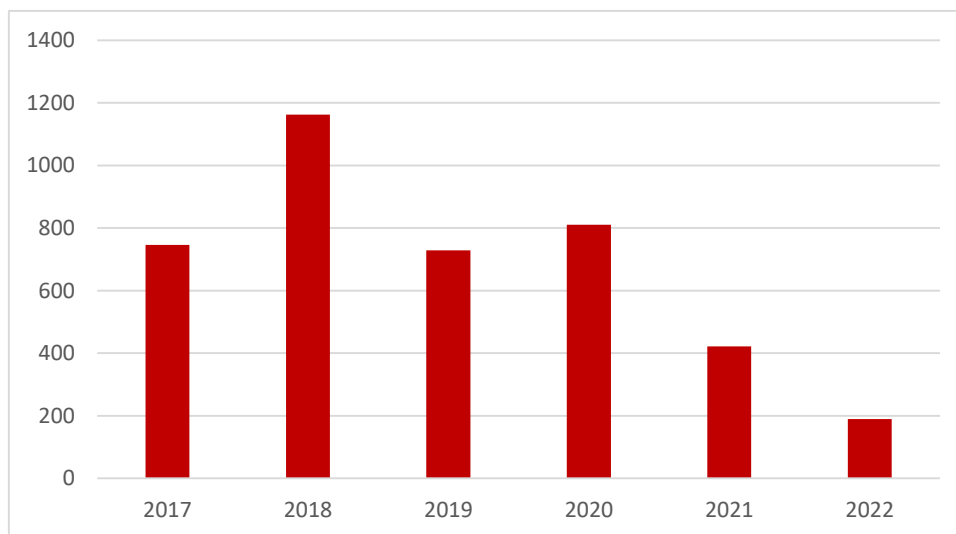
60%, gdy usługami rozwojowymi zostaną objęci pracownicy wykonujący prace w ramach białych lub zielonych zawodów określonych w badaniu pn. *Analiza zapotrzebowania na wsparcie w zakresie tworzenia białych i zielonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim*,

2. Analiza udzielonego wsparcia finansowanego na usługi rozwojowe w ramach 2 edycji projektu „Partnerstwo na rzecz rozwoju dolnośląskich MMŚP i ich pracowników”

Zgodnie z danymi dotyczącymi zapisów na usługi rozwojowe PARP, w latach 2017-2022 w ramach dolnośląskiego PSF skorzystało 4 061 mikro, małych i średnich przedsiębiorców. Ci przedsiębiorcy zgłosili 11 708 pracowników na usługi rozwojowe. Dysproporcja kobiet i mężczyzn była stosunkowo niewielka. Udział kobiet wynosi 57,6%.

Rysunek nr 1 przedstawia rozkład ilości MŚP, którzy w latach 2017-2022 brali udział w dwóch 2 edycjach projektu „Partnerstwo na rzecz rozwoju dolnośląskich MMŚP i ich pracowników”. Jednak warto wziąć pod uwagę, że rozkład ich wielkości determinują założenia projektów, które zakładały w dwóch pierwszych latach funkcjonowania, wydatkowanie budżetu na poziomie nie mniejszym niż 70%.

Rysunek 1. Przedsiębiorcy, którzy dokonali zapisu na usługi rozwojowe w BUR.

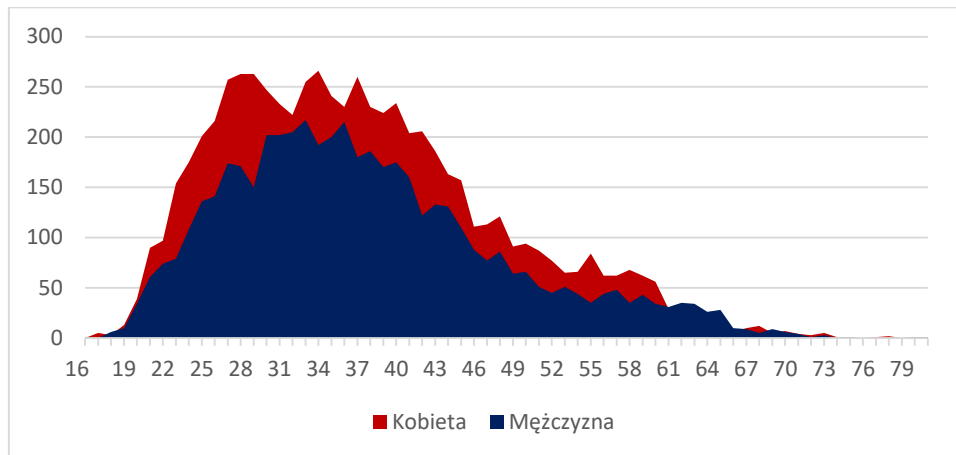

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP: Liczba unikalnych odbiorców pomocy wg NIP / dane wg. daty rozpoczęcia usługi rozwojowej.

Pod kątem wieku, najmłodszy pracownik delegowany na usługi rozwojowe przez pracodawcę miał 16 lat, a najstarszy - 81 lat. Były to jednakże jednostkowe przypadki. Średnia wieku uczestników projektu wyniosła 38 lat, mediana wieku 36 lat. Osoby powyżej 50 roku życia stanowiły 14,3% pracowników. Ma to znaczenie, ponieważ do tej grupy osób, wsparcie było szczególnie kierowane już na gruncie założeń projektowych. Przedsiębiorca, który delegował na usługi rozwojowe co najmniej połowę pracowników w wieku powyżej 50%, bądź o niskich kwalifikacjach,

bądź z niepełnosprawnościami, otrzymywał najwyższy poziom dofinansowania do wsparcia – 80%.

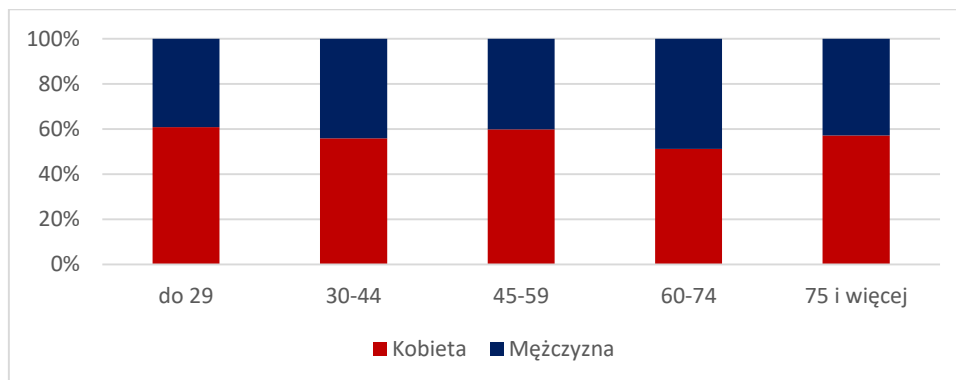
Rysunek 2. Pracownicy według wieku.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP. Wiek ustalany w dniu rozpoczęcia usługi rozwojowej.

Co drugi z pracowników delegowanych na usługi rozwojowe był w wieku 30-44 lat. Poniżej 29 roku życia było 24,9% pracowników, w wieku 45-59 lat było 18,9% pracowników, powyżej 60 roku życia 4,2%. Udział kobiet i mężczyzn w grupach wiekowych jest porównywalny.

Rysunek 3. Pracownicy biorący udział w usługach rozwojowych według wieku (ustalany w dniu rozpoczęcia usługi rozwojowej) – dane skumulowane.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP. Wiek ustalany w dniu rozpoczęcia usługi rozwojowej.

Struktura pracowników według poziomu wykształcenia³ wyglądała następująco:

- 53,7% uczestników projektu posiadało wykształcenie wyższe,
- 12,7% uczestników projektu posiadało wykształcenie policealne,

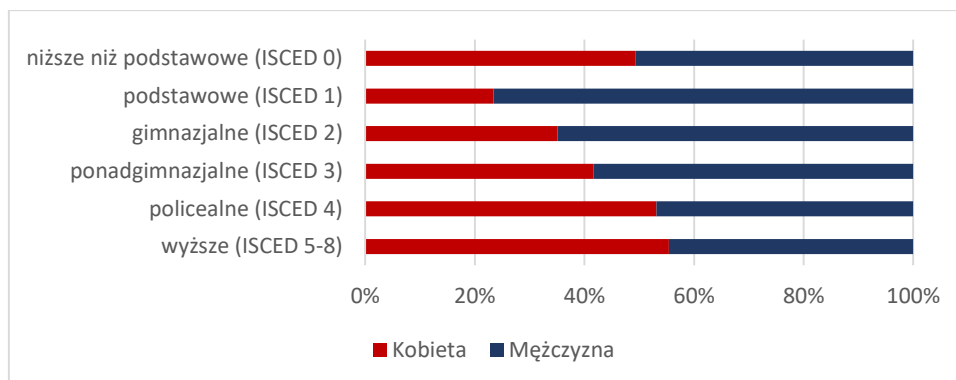
³ Z uwagi na brak danych, w obliczeniach nie brano pod uwagę 176 osób.

- 33,6% uczestników projektu posiadało niskie kwalifikacje (tj.: 30,6% ponadgimnazjalne; 1,4% gimnazjalne; 1,6% podstawowe i niżej).

Co może świadczyć o większej chęci kształcenia się osób dorosłych z wykształceniem wyższym, jednakże warto tu także wskazać lepszy dostęp do zasobów szkoleń, motywacji oraz świadomości zmieniających potrzeb rynku pracy i gospodarki.

Analiza struktury wykształcenia według płci wskazuje, że kobiety biorące udział w projekcie były lepiej wykształconą grupą niż mężczyźni. 58,6% kobiet posiadało wykształcenie wyższe, wobec 47,1% mężczyzn. Udział osób z wykształceniem policealnym u obu płci, był porównywalny. Natomiast na niższych poziomach wykształcenia odnotowano wyższy udział mężczyzn niż kobiet. Siedmiu pracowników posiadało wykształcenie niższe niż podstawowe.

Rysunek 4. Struktura wykształcenia pracowników oddelegowanych na usługi rozwojowe według płci.

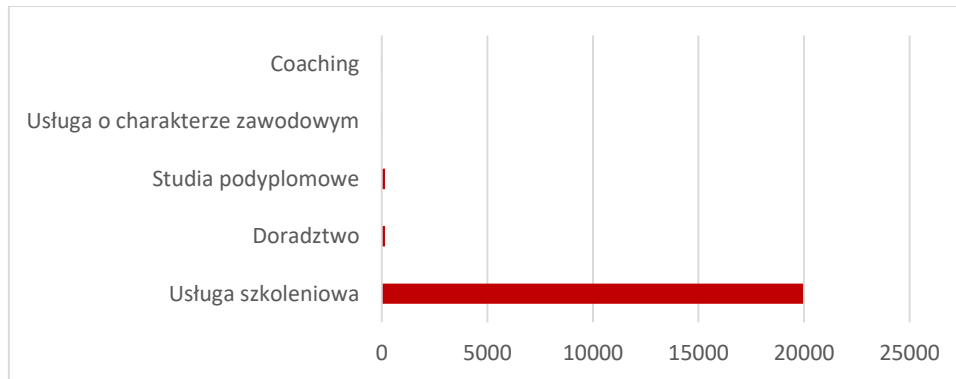
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

W badanym okresie zrealizowanych zostało 20 276 usług rozwojowych⁴, co oznacza, że część pracowników zrealizowało więcej niż jedną usługę. Wiele usług rozwojowych powtarzało się, co jest związane np. z tym, że dany przedsiębiorca delegował kilku pracowników na to samo szkolenie, bądź to samo szkolenie wybierali pracownicy delegowani przez różnych pracodawców. Ogółem unikalnych usług rozwojowych w oparciu o numer usługi było 6 593. Dalsza analiza jednak odnosi się wszystkich ukończonych zapisów na usługi rozwojowe. Przyjęta metoda może być w pewnym stopniu niedoskonała, bowiem agreguje usługi, które są takie same, jednak biorąc pod uwagę samodzielność wyboru usług, ich powtarzalność potraktowano, jako wyraz zapotrzebowania przedsiębiorców.

⁴ Łączna liczba zapisów wyniosła 22.093, ale część z usług posiada „nie ukończył”, „zaakceptowany” lub „niedokończony”. Istnieje także możliwość, iż usługa została ukończona ale nieoznaczona w systemie. Takie ryzyko niespójności danych, mogło występować na początku funkcjonowania BUR. Jednak co istotne, ukończenie w BUR usługi wiązało się generowaniem ankiety, która była niezbędnym dokumentem rozliczenia usługi rozwojowej. Więc sytuacje te mogły wystąpić, należy ocenić za incydentalne w skali projektu.

Mając na uwadze dokonywane wybory usług pod kątem rodzaju usług zauważono, że przedsiębiorcy głównie korzystali z podstawowej usługi szkoleniowej (98,4%). Spośród innych form, 152 usługi dotyczyły doradztwa (coaching – 10), 148 - studia podyplomowe, a usług zawodowych było zaledwie 18.

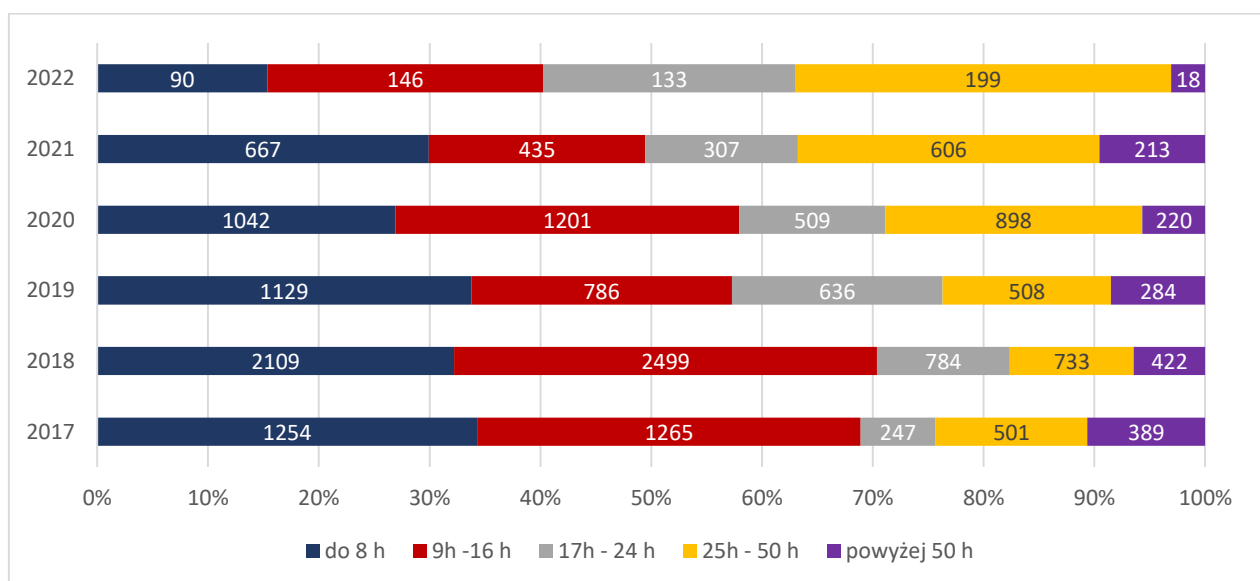
Rysunek 5. Usługi rozwojowe wg. rodzaju usługi.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Pod względem długości wybieranych usług rozwojowych, przeważały formy krótkie – do 16 h, które stanowiły ponad 62,4% ogółu usług (przy unikalnych usługach – 49,5%). Krótsze szkolenia nie wymagają konieczności wyłączenia pracowników na dłuższy czas, co w przypadku mikro i małych firm ma znaczenie z uwagi na minimalizację „strat” wynikających z nieobecności pracowników. Z drugiej strony taka długość szkolenia, pozwala raczej na „precyzyjne” szkolenie. Jednakże, na przestrzeni lat, odnotowano wzrost szkoleń trwających od 25 do 50 godzin, co może świadczyć o zwiększeniu potrzeb edukacyjnych przedsiębiorców i wyboru szkoleń bardziej specjalistycznych.

Rysunek 6. Liczba godzin usług rozwojowych na przestrzeni lat 2017-2022 – dane skumulowane.

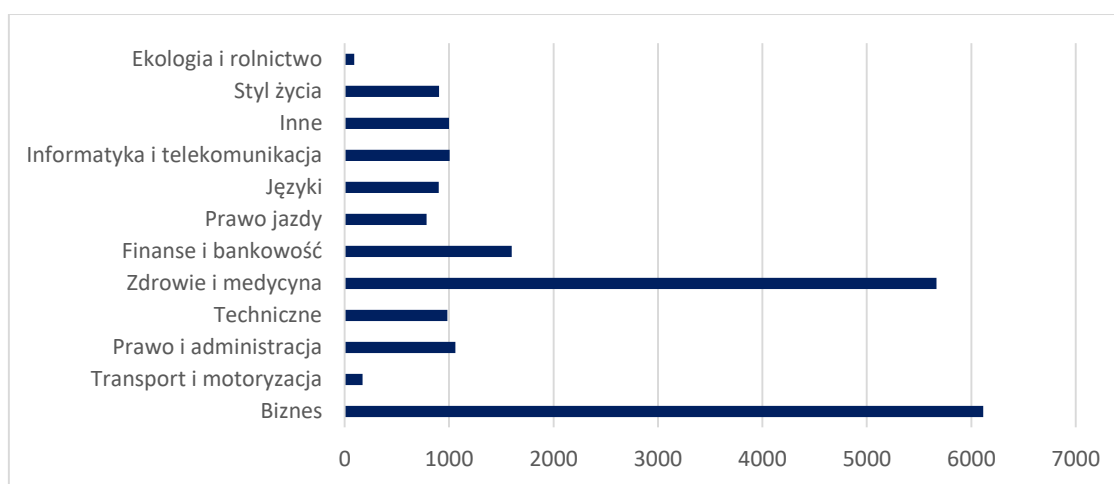

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Analizując kategorię⁵ usług rozwojowych, zauważalna jest dominacja dwóch z nich tj. kategorii „biznes” – 30,2% oraz „zdrowie i medycyna” – 28,0%. Warto tu podkreślić, że w PSF to przedsiębiorca deleguje pracowników na usługę, tym samym to on ogółem dokonuje wyboru usług rozwojowych. Szczegółową strukturę usług na podkategorię tematyczną usług przedstawiono w załączniku nr 1 do raportu.

Tematy, który najrzadziej były realizowane to: Ekologia i rolnictwo (0,4% ogółu usług) oraz transport i motoryzacja (0,8%).

Rysunek 7. Usługi rozwoju wg kategorii usług rozwojowych – ogółem.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP: dane wg. kategorii usług.

Tabela 1. Usługi rozwojowe wg. kategorii tematycznej – w podziale płeć i grupy wiekowe.

Kategoria usługi rozwojowej	OGÓLEM	Kobieta	Mężczyzna	Pracownicy w wieku do 44	Pracownicy w wieku 45 lat i więcej
Biznes	30,2%	26,9%	34,7%	29,7%	31,7%
Transport i motoryzacja	0,8%	0,2%	1,7%	0,9%	0,6%
Prawo i administracja	5,2%	6,9%	2,9%	4,4%	7,8%
Techniczne	4,8%	1,1%	10,2%	4,9%	4,8%
Zdrowie i medycyna	28,0%	30,9%	23,7%	28,6%	25,7%
Finanse i bankowość	7,9%	11,8%	2,3%	7,1%	10,5%
Prawo jazdy	3,9%	0,6%	8,6%	4,4%	2,1%
Języki	4,4%	4,2%	4,8%	4,3%	5,0%
Informatyka i telekomunikacja	5,0%	4,5%	5,6%	5,2%	4,3%
Inne	4,9%	5,7%	3,9%	4,9%	5,0%
Styl życia	4,5%	7,0%	0,8%	5,2%	2,0%
Ekologia i rolnictwo	0,4%	0,3%	0,7%	0,5%	0,4%

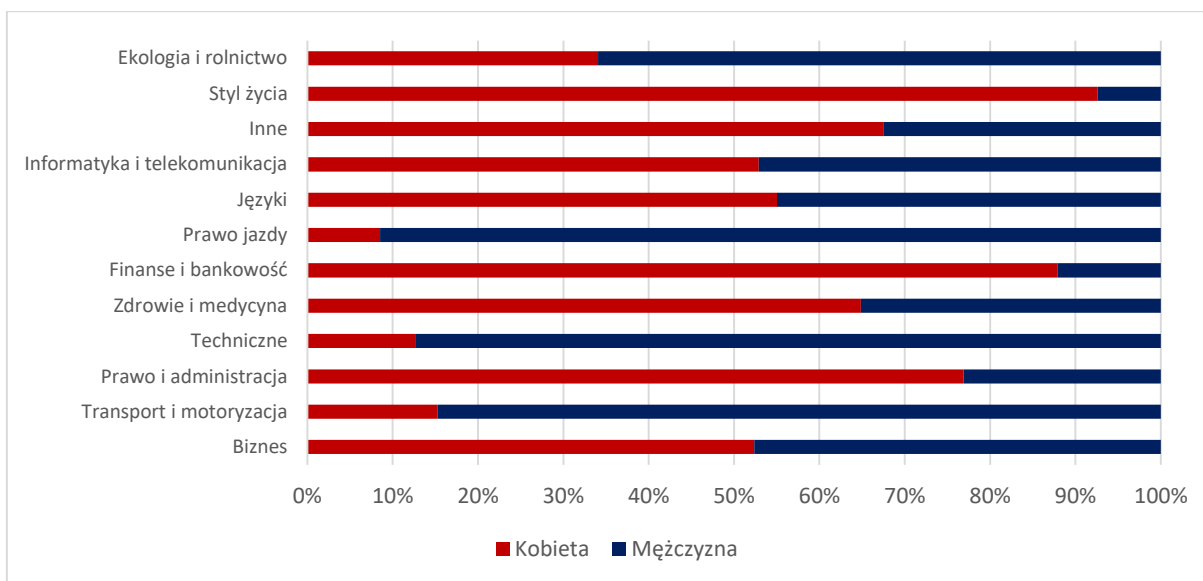
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP: dane wg. kategorii usług.

⁵ Zakres (kategorię i podkategorię) tematyczny usług rozwojowych określa Dostawca usługi, który jest odpowiedzialny za poprawne wypełnienie karty usługi rozwojowej i jest jej organizatorem.

Mężczyźni częściej wybierają usługi z kategorii „techniczne” i z zakresu „prawa jazdy”, natomiast kobiety najczęściej realizowały usługi z tematu „Psychologia i rozwój osobisty” „finanse i bankowość” oraz „styl życia”.

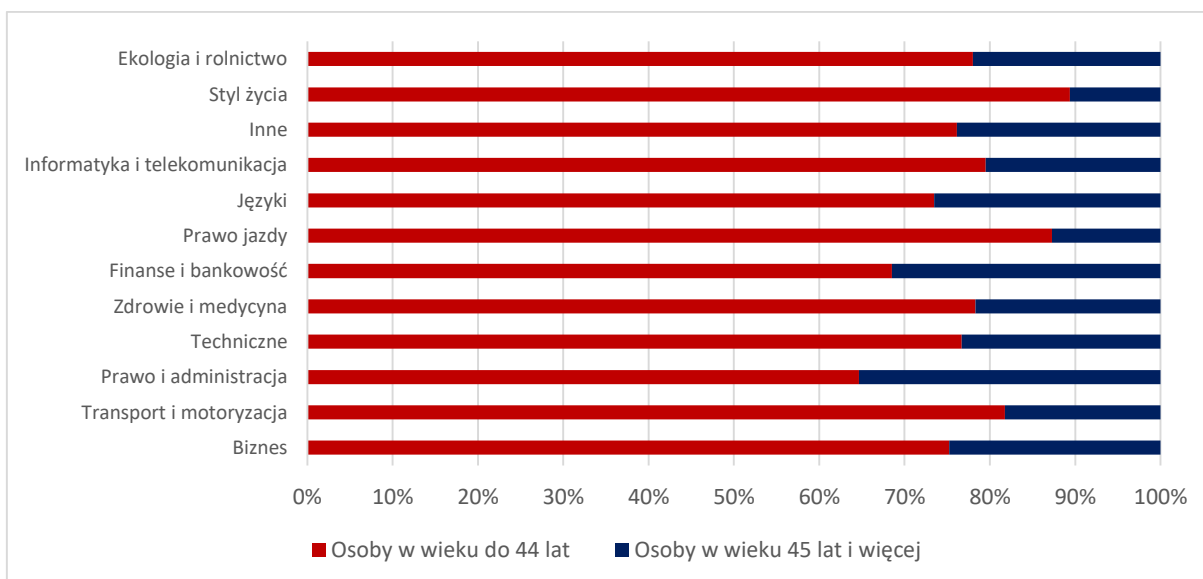
Uwzględniając natomiast wiek pracowników, wśród osób do 44 roku życia zauważalne było większe zainteresowanie usługami z zakresu „styl życia” (czyli szkoleniami z zakresu „uroda”) i prawa jazdy. Natomiast osoby powyżej 45 roku życia, bardziej były zainteresowane usługami z zakresu „finanse i bankowość”, „prawo i administracja”.

Rysunek 8. Ukończone usługi rozwojowe wg kategorii tematycznej w BUR z uwzględnieniem płci delegowanego pracownika - dane skumulowane.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP: dane wg. kategorii usług

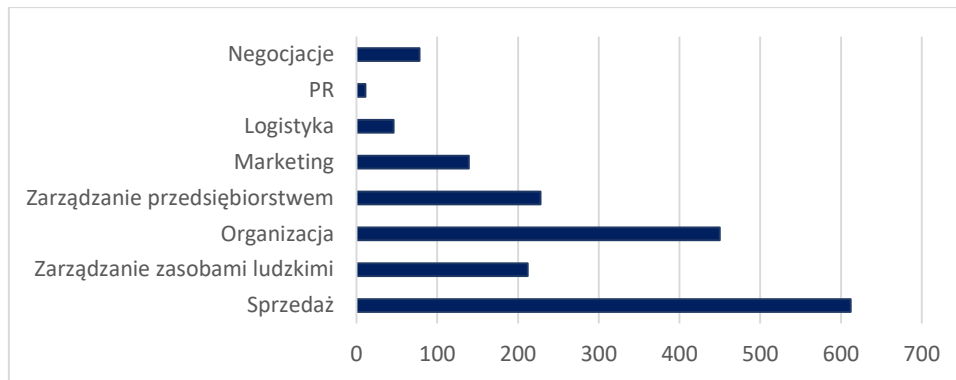
Rysunek 9. Ukończone usługi rozwojowe wg kategorii tematycznej w BUR z uwzględnieniem wieku delegowanego pracownika - dane skumulowane.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP: dane wg. kategorii usług/ wiek pracownika liczony w dniu rozpoczęcia usługi.

Z kategorii biznesu, najczęściej wybieranymi usługami były szkolenia sprzedażowe (34,5%), na drugim miejscu organizacyjne (25,3%) i następane zarządzanie przedsiębiorstwem (12,8) i zarządzanie zasobami ludzkimi (11,9%).

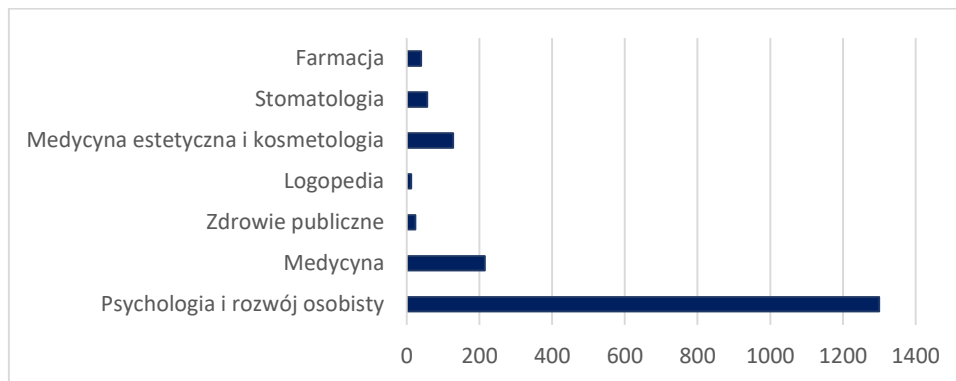
Rysunek 10. Usługi rozwojowe z kategorii Biznes.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Z kategorii usług Zdrowie i medycyna, dominują te z podkategorii „Psychologia” i „rozwój osobisty” – 73,2%, to także najliczniejsza podkategoria tematyczna spośród ogółu wybieranych usług rozwojowych przez pracodawców.

Rysunek 11. Usługi rozwojowe z kategorii Zdrowie i medycyna.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Analizując zrealizowane usługi rozwojowe przez przedsiębiorców i ich pracowników na przestrzeni lat 2017-2022 pod kątem zmian w dokonanych wyborów usług zauważalne jest, że:

- usługi biznesowe są zdecydowanie najczęściej wybieranymi szkoleniami w PSF i na przestrzeni lat wykazują tendencje wzrostowe. Jedynie w 2019 r. odnotowano jednostkowy spadek (15,2%). Znacząco zwiększyła się ilość szkoleń z tematyki „organizacja” w 2021 r (14%) i 2022 r. (14,8%), gdzie w poprzednim roku wynosi 6,5%,

- na drugim miejscu pod kątem ilości zrealizowanych usług plasuje się kategoria „Zdrowie i medycyna”. W 2019 r. aż 42,6% szkoleń dotyczyło właśnie szkoleń tego typu,
- szkolenia z zakresu „psychologia i rozwój osobisty” od 2020 r. cieszyły się mniejszym zainteresowaniem (w 2019 blisko 1/3 zrealizowanych szkoleń dotyczyła tego zakresu, natomiast w 2020 było to już -17,3%, w 2021 r. – 6,8% a w 2022r.- 1%),
- szkolenia z zakresu „Medycyna estetyczna i kosmetologia” w 2022r. cieszyły się dużym zainteresowaniem – 23,2% wobec kilku procentowego zainteresowania w poprzednich latach,
- szkolenia marketingowe z roku na rok wykazują tendencje wzrostowe,
- zmniejszeniu ulega ilość zrealizowanych szkoleń z tematyki „bankowość” po 2017 r.
- zauważalne jest zwiększenie zainteresowania szkoleniami z zakresu „sport” w 2020 r. i 2021 r.

Tabela 2. Usługi rozwojowe wg. latach 2017-2022.

	Razem	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Biznes	30,2%	33,3%	27,6%	15,2%	35,1%	43,7%	39,9%
Transport i motoryzacja	0,8%	0,8%	1,6%	0,4%	0,4%	0,1%	0,0%
Prawo i administracja	5,2%	4,5%	7,7%	4,3%	3,8%	4,1%	1,7%
Techniczne	4,8%	7,3%	5,2%	2,7%	3,9%	5,0%	2,4%
Zdrowie i medycyna	28,0%	22,1%	27,7%	42,6%	28,0%	15,4%	31,9%
Finanse i bankowość	7,9%	11,2%	8,8%	8,7%	3,3%	7,8%	2,6%
Prawo jazdy	3,9%	3,2%	3,3%	2,3%	3,9%	8,7%	4,3%
Języki	4,4%	5,6%	4,7%	5,8%	3,0%	3,1%	1,2%
Informatyka i telekomunikacja	5,0%	6,7%	5,0%	6,4%	3,4%	3,1%	2,9%
Inne	4,9%	3,5%	2,7%	3,8%	10,8%	4,5%	7,3%
Styl życia	4,5%	1,7%	5,3%	7,8%	2,7%	4,4%	5,1%
Ekologia i rolnictwo	0,4%	0,2%	0,2%	0,0%	1,6%	0,3%	0,7%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

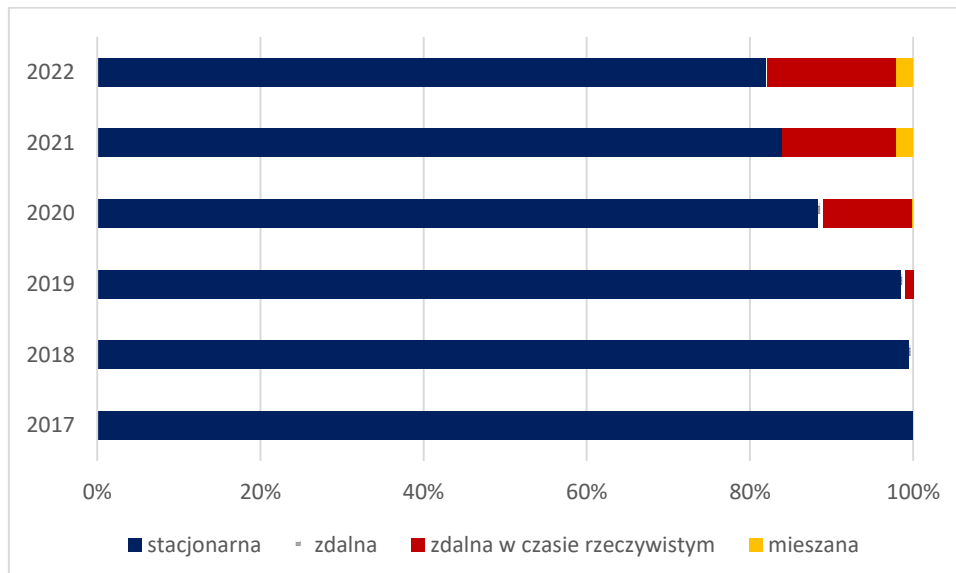
Szczegółową strukturę usług na podkategorie tematycznej usług w okresie 2017-2022 r. przedstawiono w załączniku nr 2 do raportu.

Mając na uwadze zmiany wyborów przedsiębiorców, należy wspomnieć o formie realizacji usług rozwojowych. W latach 2017-2019 takich usług zdalnych (e-learningowych) było zaledwie 57 – 0,4%. W 2020 r. nastąpił znaczący wzrost udziału form zdalnych (o 10%), na co w dużej mierze wpływ miało pojawienie się koronawirusa SARS-CoV-2 (COVID-19). W związku z zagrożeniem epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 wprowadzonych zostało wiele ograniczeń⁶, duża

⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 491 ze zm.). Ograniczenia te polegały

część usług została odwołana, a część usług zaplanowanych do realizacji w formie stacjonarnej, została zrealizowana w formie zdalnej w czasie rzeczywistym. Pojawienie się wirusa SARS-CoV-2 spowodowało, że pojawiła się nowa forma świadczenia usługi – tj. zdalna w czasie rzeczywistym z równoczesnym udziałem eksperta czy trenera oraz formy mieszane usług (zdalna połączona z usługą zdalną w czasie rzeczywistym; stacjonarna połączona z usługą zdalną oraz stacjonarna połączona z usługą zdalną w czasie rzeczywistym). W kolejnych latach, usługi zdalne w czasie rzeczywistym z roku na rok cieszyły się większym zainteresowaniem przedsiębiorców (w 2021 r. wzrost o 3,1%, w 2022 r. o kolejne 1,9%). Tu należy także wspomnieć także o korzyściach płynących z realizacji szkoleń w formie zdalnej. W szczególności ma to znaczenie w zakresie zwiększenia podaży dostawców usług rozwojowych dla przedsiębiorców funkcjonujących na terenie mniejszych miast oraz wsi.

Rysunek 12. Forma zrealizowanych usług rozwojowych w latach 2017 – 2022 – dane skumulowane.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP. Formy mieszane to uwzględniają połączenia 2 form usług w następujących wariantach: usługa stacjonarna połączona z usługą zdalną w czasie rzeczywistym; usługa stacjonarna połączona z usługą zdalną oraz usługa zdalna połączona z usługą zdalną w czasie rzeczywistym.

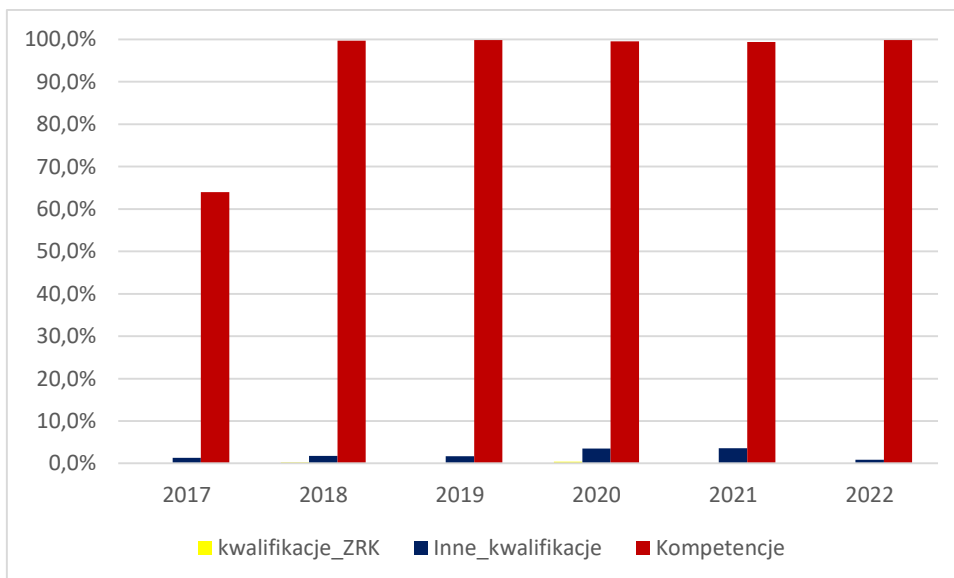
Pod kątem efektów kształcenia, blisko 18 887 usług (tj. 93,1%) zakończyło się nabyciem kompetencji, a 2,3% kwalifikacjami, w tym kwalifikacjami innymi niż ZRK. Jednak należy mieć na uwadze, iż w danym czasie projekt ZRK był we wczesnej fazie

przede wszystkim na zakazach prowadzenia działalności gospodarczej określonego rodzaju, w tym w zakresie gastronomii, handlu i usług w centrach handlowych, organizacji targów, wystaw, kongresów oraz kultury, rozrywki, sportu i rekreacji.

wdrażania. Wśród ogółem 474 kwalifikacji, w tym kwalifikacji innych niż ZRK wyróżniają się głównie kursy z kategorii:

- „Techniczne” (217 - 45,8%) - podkategorie: obsługa maszyn i urządzeń (111 usług), pozostałe techniczne (76 usług) oraz metalurgia i spawalnictwo (26);
- „Prawo jazdy” (88- 18,6%) - podkategorie: Kurs prawa jazdy kat. C+E (26), Kurs prawa jazdy kat. C (26), Kurs na instruktora/egzaminatora prawa jazdy (12) Kursy specjalistyczne (16);
- „Biznes” (49 usług - 10,3%) - podkategorie: organizacja (31), marketing (13), Zarządzanie przedsiębiorstwem (4);
- Informatyka i telekomunikacja (38 usług - 8,0%) – Programowanie (18), Projektowanie graficzne i wspomagane komputerowo (10), Obsługa komputera (8).

Rysunek 13. Nabywanie kwalifikacji przez pracowników delegowanych na usługi rozwojowe w latach 2017-2022 r.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

3. Wnioski

- Najliczniejszą grupą pracowników delegowanych na usługi rozwojowe w ramach dolnośląskiego PSF w latach 2017-2022 były osoby dobrze wykształcone. Osoby z niższym wykształceniem stanowiły ok. 1/3 wszystkich pracowników biorących udział w usługach rozwojowych.
- Co drugi z pracowników delegowanych na usługi rozwojowe był w wieku 30-44 lat. Dysproporcja kobiet i mężczyzn biorących udział w usługach była stosunkowo niewielka.
- Średnia wieku pracowników wyniosła 38 lat, mediana wieku 36 lat.

- Wsparcie zgodnie z wytycznymi było szczególnie kierowane między innymi do osób w wieku 50 lat i więcej oraz do osób o niskich kwalifikacjach. W pierwszej edycji projektu, uczestników było w wieku 50 lat lub więcej było 14,8%, a 2 edycji - 12,8%. 28,3% (38% w 2 edycji) uczestników posiadało niskie kwalifikacje.
- Mimo, że BUR posiada w ofercie wiele rodzajów usług rozwojowych, przedsiębiorcy głównie korzystali z podstawowej usługi szkoleniowej (98,4%).
 - Najczęściej wybieranym tematem szkoleń przez przedsiębiorców był „biznes” oraz „zdrowie i medycyna” (z tym, że głównie zdecydowanym liderem były usługi z zakresu „psychologii i rozwoju osobistego” - 67,6%). Zauważane jest więc zaspokajanie „doraźnych” celów związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw (umiejętności z zakresu organizacji czy kompetencje miękkie), co na przestrzeni lat zmienia się.
- Najbardziej wybieranymi szkoleniami były usługi związane z „Ekologią i rolnictwem”.
- Zdecydowanie dominowały krótkie formy kształcenia tj. 7 na 10 usług dofinansowanych to szkolenia trwające do 16 godzin. W drugiej edycji projektu, zauważalne jest zmniejszenie tego trendu na rzecz szkoleń trwających od 25 do 50 godzin. Co może być przejawem większych potrzeb edukacyjnych przedsiębiorców i wyboru szkoleń bardziej specjalistycznych.
- Jedynie 2% dofinansowanych usług zakończyło się nabyciem kwalifikacji. Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż w danym czasie projekt ZRK był w początkowej fazie rozwoju. Wśród nabytych kwalifikacji wyróżnić należy głównie kursy z kategorii „techniczne” (podkategorie: „obsługa maszyn i urządzeń” oraz „metalurgia i spawalnictwo”); „prawo jazdy”, „biznes” oraz „Informatyka i telekomunikacja”. W drugiej edycji projektu nastąpił wzrost realizacji usług prowadzących do nabycia kwalifikacji innych niż ZRK.
- Po 2020 r. odnotowano wzrost ilości usług realizowanych w formie zdalnej, w tym pojawił całkiem się nowy rodzaj usług – realizowanych w czasie rzeczywistym z udziałem osoby prowadzącej usługę. Na tę zmianę, wpływ miały wprowadzone ograniczenia związane z zagrożeniem epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Wpływa to na zwiększenie dostępu do dostawców usług rozwojowych dla przedsiębiorców, w szczególności funkcjonujących na terenie mniejszych miast oraz wsi.
- Ilość firm szkoleniowych, którzy zrealizowali usługi rozwojowe dla dolnośląskich przedsiębiorców w ramach PSF wzrosła o 84 podmioty (1 edycja 290, 2 edycja 374).

4. Rekomendacje

- Wdrażanie i systematyczna promocja koncepcji lifelong learningu, dzięki której przedsiębiorcy i ich pracownicy będą lepiej przygotowani do ciągłych zmian na rynku pracy.
- Jednocześnie, rekomenduje się tworzenie współpracy między przedsiębiorcami tj. środowiskiem biznesowym, a uczelniami wyższymi, szkołami zawodowymi oraz firmami szkoleniowymi. Działanie to ma na celu lepsze dopasowanie rynku edukacyjnego do oczekiwań rynku pracy.
- Działania informacyjno-promocyjne odpowiadające na potrzeby osób o niskich kwalifikacjach oraz zwiększające świadomość potrzeby kształcenia w tej grupie.
- Większa aktywizacja osób z niższym wykształceniem oraz powyżej 50 roku życia. Biorąc pod uwagę specyfikę BUR i elastyczność/ możliwość dopasowania usług rozwojowych do indywidualnych potrzeb tych osób, BUR to dobry kierunek w działaniach prorozwojowych.
- Cykliczna analiza potrzeb kompetencyjnych i identyfikacja luk kompetencyjnych wśród dolnośląskich kadr. Pozyskiwane informacje z jednej strony mogą punktem wyjścia do kompanii informacyjno-promocyjnych, ale przede wszystkim będą narzędziem monitorowania stopnia dostosowania podaży usług rozwojowych do popytu identyfikowanego na dolnośląskim rynku pracy.
- Większa promocja ZRK, w tym działania na rzecz wpisywania kwalifikacji rynkowych do ZRK tak, aby oferta kwalifikacji wolnorynkowych była różnorodna. Działanie to bezpośrednio przełoży się na wybory uczestników usług rozwojowych, bowiem projekty unijne zakładają zwiększony poziom dofinansowania do usług kończących się nabyciem i/lub potwierdzeniem kwalifikacji zarejestrowanych w ZRK lub znajdujących się w ZSK. Zwiększenie ilości takich usług w BUR wraz z zachętą w postaci zwiększonej dotacji – bezpośrednio przełoży się na wyższą jakość i rzetelność procesu kształcenia wybranych usług.
- Działania na rzecz wpisywania do ZRK kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych, ale także promocja rozwiązań systemowych wśród uczelni wyższych w celu umieszczania swojej oferty w BUR.
- Zwiększenie wśród przedsiębiorców wiedzy na temat strategicznych założeń rozwoju województwa, w tym także inteligentnych specjalizacji województwa wskazanych w Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030.
- Stworzenie katalogu usług rozwojowych przyczyniających się do zmniejszenia braku kadr w regionie np. w oparciu o prognozowane zawody deficytowe w Barometrze Zawodów dla województwa dolnośląskiego.
- Tworzenie kampanii promocyjnych nastawionych na bardziej strategiczne podejście pracodawców do kwestii rozwoju kadr i inwestowania w ich rozwój.

-
- Działania informacyjne zwiększające świadomość i upowszechnienie wiedzy na temat trendów edukacyjnych i możliwości rozwoju.
 - Kierowanie do doradców zawodowych, którzy będą wspierać przedsiębiorców a także ich pracowników w wyborze odpowiednich ścieżek rozwoju.
 - Działania informacyjno-uświadamiające projektów oferujących dofinansowanie do szkoleń, kursów, studiów podyplomowych i innych form kształcenia.
 - Działania ukierunkowane na zwiększenie podaży dostawców usług rozwojowych tj. promocja rejestrowania się podmiotów z sektora edukacyjnego w BUR, w tym także uzyskanie akredytacji PARP.

Spis tabel i wykresów

Rysunek 1. Przedsiębiorcy, którzy dokonali zapisu na usługi rozwojowe w BUR.	11
Rysunek 2. Pracownicy według wieku.....	12
Rysunek 3. Pracownicy biorący udział w usługach rozwojowych według wieku (ustalany w dniu rozpoczęcia usługi rozwojowej) – dane skumulowane.	12
Rysunek 4. Struktura wykształcenia pracowników oddelegowanych na usługi rozwojowe według płci.	13
Rysunek 5. Usługi rozwojowe wg. rodzaju usługi.....	14
Rysunek 6. Liczba godzin usług rozwojowych na przestrzeni lat 2017-2022 – dane skumulowane.....	14
Rysunek 7. Usługi rozwoje wg kategorii usług rozwojowych – ogółem.	15
Rysunek 8. Ukończone usługi rozwojowe wg kategorii tematycznej w BUR z uwzględnieniem płci delegowanego pracownika - dane skumulowane.....	16
Rysunek 9. Ukończone usługi rozwojowe wg kategorii tematycznej w BUR z uwzględnieniem wieku delegowanego pracownika - dane skumulowane.	16
Rysunek 10. Usługi rozwojowe z kategorii Biznes.	17
Rysunek 11. Usługi rozwojowe z kategorii Zdrowie i medycyna.	17
Rysunek 12. Forma zrealizowanych usług rozwojowych w latach 2017 – 2022 – dane skumulowane.....	19
Rysunek 13. Nabycie kwalifikacji przez pracowników delegowanych na usługi rozwojowe w latach 2017-2022 r.....	20
Tabela 1. Usługi rozwojowe wg. kategorii tematycznej – w podziale płeć i grupy wiekowe.	15
Tabela 2. Usługi rozwojowe wg. latach 2017-2022.	18

Załącznik nr 1 – Usługi rozwojowe wg. podkategorii tematycznych.

Podkategoria usług w BUR	OGÓŁEM	Kobieta	Mężczyzna	Osoby w wieku do 44 lat	Osoby w wieku 45 lat i więcej
Sprzedaż	7,6%	8,0%	7,0%	7,7%	7,3%
Transport i logistyka	0,7%	0,2%	1,3%	0,7%	0,5%
Zarządzanie zasobami ludzkimi	3,1%	2,8%	3,6%	3,2%	2,9%
Prawo administracyjne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Obsługa maszyn i urządzeń	1,1%	0,1%	2,5%	1,2%	0,8%
Organizacja	7,8%	6,1%	10,2%	7,7%	8,2%
Psychologia i rozwój osobisty	18,9%	17,8%	20,4%	19,0%	18,5%
Rachunkowość/księgowość	1,4%	2,1%	0,3%	1,3%	1,5%
Medycyna	4,7%	6,4%	2,4%	5,1%	3,7%
Kurs prawa jazdy kat.C+E	0,9%	0,1%	2,2%	1,1%	0,4%
Prawo pozostałe	0,3%	0,4%	0,1%	0,2%	0,6%
Kurs prawa jazdy kat.C	1,4%	0,2%	3,2%	1,7%	0,5%
Audyt	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,3%
Zarządzanie przedsiębiorstwem	7,5%	6,2%	9,5%	7,0%	9,3%
Negocjacje	0,8%	0,6%	1,2%	1,0%	0,4%
Niemiecki	1,2%	0,9%	1,5%	1,2%	0,9%
Energetyka i gazownictwo	0,3%	0,1%	0,6%	0,3%	0,4%
Ochrona informacji niejawnych	2,4%	3,3%	1,1%	1,8%	4,3%
Aplikacje biznesowe	1,8%	2,0%	1,4%	1,8%	1,6%
Angielski	3,0%	2,9%	3,1%	2,8%	3,8%
Prawo pracy	0,9%	1,3%	0,4%	0,7%	1,5%
Prawo handlowe	1,2%	1,4%	1,0%	1,3%	1,1%
Windykacja	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%
Podatki	2,3%	3,6%	0,4%	2,0%	3,1%
Obsługa komputera	0,7%	0,6%	0,8%	0,7%	0,7%
Marketing	2,6%	2,7%	2,3%	2,5%	2,8%
Zamówienia publiczne	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%
Budownictwo i projektowanie	0,5%	0,2%	0,8%	0,5%	0,2%
Finanse i doradztwo finansowe	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%	0,3%
Administracja IT i systemy komputerowe	0,7%	0,4%	1,2%	0,7%	0,9%
Bezpieczeństwo IT	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
Mechanika i mechatronika	0,5%	0,0%	1,1%	0,6%	0,2%
Pozostałe techniczne	1,5%	0,6%	2,8%	1,3%	2,1%
Medycyna estetyczna i kosmetologia	2,6%	4,2%	0,3%	2,7%	2,0%
Inżynieria i metrologia	0,2%	0,0%	0,4%	0,2%	0,3%
Metalurgia i spawalnictwo	0,6%	0,0%	1,4%	0,6%	0,6%
Edukacja	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%	2,6%
Zdrowie publiczne	0,2%	0,4%	0,0%	0,2%	0,5%
Projektowanie graficzne i wspomagane komputerowo	0,4%	0,4%	0,6%	0,5%	0,3%
Programowanie	0,6%	0,4%	0,8%	0,7%	0,4%
Logopedia	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Prawo budowlane	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%
Ubezpieczenia	0,2%	0,3%	0,0%	0,2%	0,2%
Bazy danych	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%
Logistyka	0,4%	0,2%	0,6%	0,3%	0,5%
Gastronomia	1,4%	1,9%	0,9%	1,3%	1,8%
Uroda	4,0%	6,6%	0,3%	4,6%	1,8%
Turystyka i hotelarstwo	0,6%	0,8%	0,3%	0,7%	0,3%
Kurs prawa jazdy kat.A	0,2%	0,0%	0,4%	0,2%	0,1%
Kurs prawa jazdy kat.B+E	0,2%	0,0%	0,5%	0,2%	0,1%
Kurs prawa jazdy kat.C1+E	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
Artystyczne	0,2%	0,3%	0,0%	0,2%	0,2%
Pozostałe języki	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kurs prawa jazdy kat.B	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
Stomatologia	0,9%	1,3%	0,5%	1,0%	0,6%
Bankowość	3,2%	4,9%	0,9%	2,8%	4,7%
Kurs prawa jazdy kat.D	0,2%	0,1%	0,4%	0,2%	0,3%
Internet	0,5%	0,4%	0,5%	0,5%	0,2%
Ochrona środowiska	0,4%	0,2%	0,6%	0,4%	0,3%
Motoryzacja	0,2%	0,0%	0,4%	0,2%	0,1%
Hiszpański	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
Dietetyka	0,2%	0,3%	0,1%	0,2%	0,2%
Pomoc społeczna	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Elektronika i elektrotechnika	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
Inwestycje	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
Kurs na instruktora/egzaminatora prawa jazdy	0,2%	0,0%	0,4%	0,2%	0,2%
Farmacja	0,4%	0,6%	0,1%	0,4%	0,4%
Sport	0,3%	0,2%	0,4%	0,4%	0,0%
Francuski	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Automatyka i robotyka	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Hydraulika	0,2%	0,0%	0,4%	0,1%	0,2%
Prawo ogólne	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Administracja publiczna	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Rosyjski	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Języki europejskie	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%
Włoski	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
PR	0,3%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%
Telekomunikacja	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%
Organizacje pozarządowe (NGO)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Weterynaria	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Kursy specjalistyczne	0,5%	0,1%	1,2%	0,6%	0,4%
Rolnictwo	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%
Prawo Unii Europejskiej	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%

Załącznik nr 1 – Usługi rozwojowe w latach 2017-2022.

	Razem	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sprzedaż	7,6%	9,4%	10,7%	3,4%	4,0%	9,4%	3,1%
Transport i logistyka	0,7%	0,8%	1,3%	0,4%	0,0%	0,1%	0,0%
Zarządzanie zasobami ludzkimi	3,1%	3,5%	3,8%	1,5%	3,3%	2,7%	1,7%
Prawo administracyjne	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Obsługa maszyn i urządzeń	1,1%	1,7%	1,8%	0,9%	0,1%	0,2%	0,0%
Organizacja	7,8%	10,5%	6,3%	3,9%	6,5%	14,0%	14,8%
Psychologia i rozwój osobisty	18,9%	17,5%	21,3%	28,8%	17,3%	6,8%	1,0%
Rachunkowość/księgowość	1,4%	1,3%	1,8%	1,9%	0,4%	1,5%	0,9%
Medycyna	4,7%	2,4%	3,2%	6,5%	9,0%	3,4%	4,4%
Kurs prawa jazdy kat.C+E	0,9%	0,8%	1,1%	0,4%	0,6%	1,6%	2,7%
Prawo pozostałe	0,3%	0,7%	0,1%	0,6%	0,1%	0,2%	0,0%
Kurs prawa jazdy kat.C	1,4%	1,5%	1,4%	1,1%	0,9%	2,9%	0,9%
Audyt	0,2%	0,6%	0,0%	0,4%	0,1%	0,0%	0,0%
Zarządzanie przedsiębiorstwem	7,5%	4,1%	3,4%	3,5%	17,4%	13,7%	9,7%
Negocjacje	0,8%	2,2%	0,9%	0,3%	0,0%	0,7%	0,0%
Niemiecki	1,2%	0,8%	0,7%	1,4%	1,4%	2,2%	1,2%
Energetyka i gazownictwo	0,3%	0,6%	0,6%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Ochrona informacji niejawnych	2,4%	0,4%	6,0%	1,9%	0,1%	0,7%	0,0%
Aplikacje biznesowe	1,8%	2,8%	2,3%	2,6%	0,4%	0,3%	0,0%
Angielski	3,0%	4,6%	3,8%	3,6%	1,3%	0,9%	0,0%
Prawo pracy	0,9%	2,3%	0,6%	0,8%	0,3%	0,6%	0,7%
Prawo handlowe	1,2%	0,7%	0,8%	0,8%	3,0%	1,2%	0,0%
Windykacja	0,2%	0,0%	0,0%	0,5%	0,2%	0,4%	0,0%
Podatki	2,3%	3,5%	1,9%	3,0%	1,0%	2,6%	1,5%
Obsługa komputera	0,7%	1,5%	1,0%	0,6%	0,0%	0,1%	0,0%
Marketing	2,6%	2,9%	1,8%	1,5%	3,6%	2,8%	6,8%
Zamówienia publiczne	0,1%	0,2%	0,2%	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%
Budownictwo i projektowanie	0,5%	1,2%	0,5%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Finanse i doradztwo finansowe	0,4%	0,4%	0,6%	0,4%	0,0%	0,2%	0,0%
Administracja IT i systemy	0,7%	0,6%	0,2%	0,8%	1,6%	0,9%	0,7%
Bezpieczeństwo IT	0,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mechanika i mechatronika	0,5%	0,4%	0,7%	0,1%	0,3%	0,9%	0,0%
Pozostałe techniczne	1,5%	1,4%	0,5%	0,1%	3,0%	3,8%	2,4%
Medycyna estetyczna i	2,6%	0,9%	2,1%	2,8%	0,3%	4,8%	23,2%
Inżynieria i metrologia	0,2%	0,9%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Metalurgia i spawalnictwo	0,6%	1,1%	0,5%	0,8%	0,5%	0,0%	0,0%
Edukacja	2,7%	0,2%	0,7%	0,9%	10,4%	2,2%	0,9%
Zdrowie publiczne	0,2%	0,8%	0,1%	0,3%	0,0%	0,0%	0,9%
Projektowanie graficzne i wspomagane komputerowo	0,4%	0,6%	0,3%	0,6%	0,4%	0,4%	0,3%
Programowanie	0,6%	0,3%	0,8%	0,9%	0,7%	0,0%	0,3%
Logopedia	0,1%	0,1%	0,3%	0,1%	0,1%	0,0%	0,2%
Prawo budowlane	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%
Ubezpieczenia	0,2%	0,0%	0,1%	0,7%	0,1%	0,1%	0,2%
Bazy danych	0,1%	0,5%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Logistyka	0,4%	0,7%	0,5%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Gastronomia	1,4%	2,1%	1,5%	1,9%	0,0%	1,3%	4,1%
Uroda	4,0%	1,2%	5,3%	7,6%	2,5%	1,8%	4,3%
Turystyka i hotelarstwo	0,6%	1,1%	0,5%	0,8%	0,3%	0,5%	0,0%
Kurs prawa jazdy kat.A	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,5%	0,2%
Kurs prawa jazdy kat.B+E	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,6%	0,0%
Kurs prawa jazdy kat.C1+E	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Artystyczne	0,2%	0,1%	0,0%	0,2%	0,1%	0,4%	2,4%
Pozostałe języki	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kurs prawa jazdy kat.B	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%
Stomatologia	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%	1,3%	0,3%	2,2%
Bankowość	3,2%	5,3%	4,3%	1,6%	1,6%	2,9%	0,0%
Kurs prawa jazdy kat.D	0,2%	0,1%	0,3%	0,3%	0,2%	0,4%	0,0%
Internet	0,5%	0,3%	0,3%	0,4%	0,3%	1,2%	1,5%
Ochrona środowiska	0,4%	0,2%	0,2%	0,0%	1,3%	0,2%	0,0%
Motoryzacja	0,2%	0,0%	0,3%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%
Hiszpański	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
Dietetyka	0,2%	0,5%	0,0%	0,2%	0,0%	0,9%	0,0%
Pomoc społeczna	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Elektronika i elektrotechnika	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Inwestycje	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Kurs na instruktora/egzaminatora prawa	0,2%	0,0%	0,1%	0,1%	0,7%	0,0%	0,0%
Farmacja	0,4%	0,0%	0,1%	2,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Sport	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	0,3%	1,7%	0,9%
Francuski	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Automatyka i robotyka	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Hydraulika	0,2%	0,0%	0,5%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Prawo ogólne	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	1,0%
Administracja publiczna	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rosyjski	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Języki europejskie	0,2%	0,0%	0,0%	0,6%	0,2%	0,0%	0,0%
Włoski	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
PR	0,3%	0,0%	0,1%	0,7%	0,3%	0,4%	3,8%
Telekomunikacja	0,1%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Organizacje pozarządowe (NGO)	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Weterynaria	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,7%
Kursy specjalistyczne	0,5%	0,0%	0,0%	0,1%	1,3%	2,4%	0,5%
Roľnictwo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%
Prawo Unii Europejskiej	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,0%